

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1994/86

Karar Sayısı : 1995/41

Karar Günü : 13.9.1995

R.G. Tarih-Sayı :18.10.1996-22791

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Karşıyaka Asliye 4. Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 17.2.1926 günlü, 743 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 242. ve 246. maddelerinin Anayasa'nın 35., 36. ve 41. maddelerine aykırı olduğu savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Davacı koca evlilik birliği sürerken dâvalı karısının diğer dâvalı ile fiili birleşmesinden olan ve kendi nüfusuna kaydettirdiği 1987 ve 1992 doğumlu iki çocuğun gerçek babası diğer dâvalı olduğundan çocukların kendi nüfus kaydından silinerek diğer dâvalı nüfusuna kaydedilmesi istemiyle açtığı dâvada Mahkeme, Medenî Yasa'nın hak düşürücü sürelerle ilişkin 242. ve 246. maddelerinin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına vararak iptal istemiyle doğrudan Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

Türk Medenî Kanunu'nun iptali istenen 242. ve 246. maddeleri şöyledir:

1- "MADDE 242 - Koca, doğduğuna muttali olduğu günden itibaren bir ay içinde çocuğu reddedebilir. Ret dâvası, çocuk ile anası aleyhine ikame olunur."

2- "MADDE 246 - Koca, sarahaten veya delâleten çocuğu tanıdıktan yahut bu bapta muayyen müddet geçtikten sonra, ret davası edemez. Şukadar ki çocuğu tanımak veya müddetinde reddetmemek hususunda iğfal olunduğunu iddia ve ispat edebilir.

Bu hallerde, iğfale ıttıla tarihinden itibaren ret için yeniden bir aylık müddet başlar.

Kezalik ret dâvasının müddeti içinde ikame edilmemesi mühik bir sebepten ileri gelmiş ise müddetin geçmesine bakılmaksızın dâva mesmu olur."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz başvurusunda dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "MADDE 35.- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

2- "MADDE 36.- Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

3- "MADDE 41.- Aile, Türk toplumunun temelidir.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, İhsan PEKEL, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ve Lütfi F. TUNCEL'in katılmalarıyla 13.9.1995 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyadaki eksiklik giderildiğinden işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- SINIRLAMA SORUNU

Medenî Yasa'nın 242. maddesinin birinci tümcesinde "Koca, doğduğuna muttali olduğu günden itibaren bir ay içinde çocuğu reddedebilir" kuralı yer almakta ve bu kuralın yaptırımını düzenleyen aynı Yasa'nın 246. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinden, "Koca, ... bu bapta muayyen müddet geçtikten sonra, ret dâvası ikame edemez" denilmektedir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, nesebin reddi dâvasının bir aylık hak düşürücü süre içerisinde açılması gereğinin Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmektedir.

Bu nedenle, anayasal denetime, itiraz konusu 242. ve 246. maddelerin tamamının değil, doğrudan konuya ilişkin ve uygulanacak kısmının esas alınması gerekir. Bakılmakta olan dâvada uygulanacak yasa kuralından amaç, dâvanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya dâvayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz etki yapacak yahut tarafların istek ve savunmaları çerçevesinde bir karar vermek için gözönünde tutulması gereken kurallardır.

Esas incelemenin, Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddeleri gereğince dâvada uygulanacak kuralla sınırlı tutulması zorunludur.

Bu nedenle, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin baktığı dâvada uygulayacağı kural, Medenî Yasa'nın 242. maddesinin birinci tümcesi ile 246. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinde yer alan -"Koca ... bu bapta muayyen müddet geçtikten sonra ret dâvası ikame edemez" kurallarıdır. Esas incelemenin bu kurallarla sınırlı olarak yapılması gerekir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri, itiraz konusu Yasa kuralı ile dayandırılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- İtiraz Konusu Kuralların Anlam ve Kapsamı

Genelde nesep, bir kimsenin sadece babasına ve anasına nisbeti, yani ana, baba ile çocuk arasındaki kan ve soybağı, hısımlık ilişkisi olarak tanımlanabilir.

Medenî Yasa'nın öngördüğü "sahih neseb", çocuğun evlilik içinde doğmasıyla (Madde 241), evlilik dışında doğmakla birlikte sonradan ana babanın evlenmesiyle (Madde 247), hâkim kararıyla (Madde 249) ya da nesebin özel yasalarla (idari yoldan) düzeltilmesiyle oluşur. Bu durumlarda hem babaya, hem anaya sahîh neseb bağı kurulur.

Baba bakımından sahîh olmayan neseb ise ancak, evlilik dışı bir ilişkiden doğan çocuğun tanınması (Madde 291) ya da kişisel sonuçlarıyla babalığa hükmedilmesi ile (Madde 295 vb) gerçekleşir.

Medenî Yasa'nın 241. maddesinde yer alan sahîh neseb karinesi uyarınca, evlilik sürerken ya da sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır. Aynı Yasa'nın 242 ila 246. maddelerindeki nesebin reddi süresi içinde bu karine aksi ileri sürülebilir ve kanıtlanabilir. Koca, evlilik içinde veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğan çocuğun nesebini reddedebilir. Medenî Yasa'nın 243. maddesindeki "Evlilik mevcut iken doğan çocuk" yönünden koca, evlendikten en az yüzseksen gün sonra doğan çocuğun kendisinden olması olasılığının bulunmadığını, 244. maddeye göre de "Evlenmeden evvel veya ayrıldıktan sonra ana rahmine düşen çocuk" bakımından, çocuğun evlenmeden başlayarak yüzsekseninci günden önce doğduğu veya karının gebe kaldığı zamanda kocasından mahkeme kararıyla ayrı yaşadığını kanıtlayarak nesebi reddedebilir.

Nesebin reddi dâvasının Medenî Yasa'nın 242-246. maddelerinde koca, mirasçılar, savcı ve diğer ilgililer tarafından doğuma ittila tarihinden itibaren bir aylık hak düşürücü süre içinde açılması öngörülmüştür.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1- Anayasa'nın 41. Maddesi Yönünden İnceleme

Anayasa'nın "Ailenin Korunması" başlıklı 41. maddesinde aile, Türk toplumunun temeli sayılmış; Devletin, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli önlemleri alacağı ve örgütleri kuracağı belirtilmiş, böylece aile kurumuna anayasal güvence sağlanmıştır.

Maddenin gerekçesinde, "... Ailenin korunması fikrinin her şeyden önce Medenî Yasa anlamında evliliklerin kurulmasını kolaylaştırmak olduğu şüphesizdir... Millet hayatı bakımından aile kutsal bir temeldir. Bu nedenle, Devlet, ailenin refahını ve huzurunu koruyacaktır" denilmektedir.

Yasa'ya göre aile, karı, koca ve çocuklardan oluşur. Anayasa'nın 41. maddesi de böyle bir ailenin korunmasını amaçlamaktadır.

Nesebin reddi dâvasında öngörülen bir aylık hak düşürücü süre, ailenin korunması amacını gerçekleştirmeye yöneliktir. Bu nedenle, itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 41. maddesine aykırı görülmemiştir.

2- Anayasa'nın 36. Maddesi Yönünden İnceleme

Mahkeme, günümüzde nesebin % 100'e yaklaşan bir doğrulukla belirlenmesinin teknik yönden olanaklı bulunduğundan sözederek nesebin reddi dâvasının bir aylık hak düşürücü süreye bağlı bulunmasına Anayasa'nın hak arama özgürlüğünü düzenleyen 36. maddesine aykırılığını ileri sürmüştür.

Olayda, dâvacı kocanın, karısından fiilen ayrılmasından sonra karının diğer dâvalı ile evlilik dışı birlikte olmaları sonucu iki çocuklarının doğduğu ve evli olan tarafların uzun süre yasaların verdiği boşanma haklarını kullanmadıkları gibi yasaların yönetsel yönden öngördüğü çocukların neseplerinin düzeltilmesine ilişkin haklarından da yararlanmadıkları anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 36. maddesinde, herkesin meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercilerine başvurabilecekleri öngörülmüştür. Anayasa'nın öngördüğü temel hakların yasayla sınırlandırılabilmesi Anayasa'nın 13. maddesi gereğidir. Bu bağlamda ailenin temelini teşkil eden neseb bağının süresiz olarak dâva tahdidi altında tutulması, ailenin ve çocuğun korunmasını öngören Anayasa'nın 41. maddesinin düzenleniş amacıyla bağdaşamaz.

Bu nedenlerle, Yasa'yla getirilen bir aylık hak düşürücü süre Anayasakoyucunun bu konudaki amacına uygun bulunduğundan 36. maddeye aykırılık savı yerinde görülmemiştir.

3- Anayasa'nın 35. Maddesi Yönünden İnceleme

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, nesebi süresinde reddedilmeyen çocuğun, tabîi babasından miras alamamasının Anayasa'ya aykırılık oluşturduğunu ileri sürmektedir.

Anayasa'nın 35. maddesine göre herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahip olup, bunlar ancak kamu yararı amacıyla yasayla sınırlanabilir.

Miras hakkı, eş için evlilik bağına çocuklar için ise soy (neseb) bağına dayanır. Bu nedenle, neseb bağı kurulmayan bir çocuğun miras hakkından söz edilemeyeceğinden konunun Anayasa'nın 35. maddesiyle ilgisi kurulamamıştır.

VI- SONUÇ

17.2.1926 günlü, 743 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun sınırlama kararı uyarınca incelenen 242. maddesinin birinci tümcesi ile 246. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesindeki "...yahut bu babda muayyen müddet geçtikten ..." sözcüklerinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve İTİRAZIN REDDİNE,

13.9.1995 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Yekta Güngör ÖZDEN

Başkanvekili
Selçuk TÜZÜN

Üye
Ahmet N. SEZER

Esas Sayısı : 1994/86
Karar Sayısı : 1995/41

Üye

Samia AKBULUT

Üye

Haşim KILIÇ

Üye

Yalçın ACARGÜN

Üye

Mustafa BUMİN

Üye

Sacit ADALI

Üye

Ali HÜNER

Üye

Lütfi F. TUNCEL

Üye

Mustafa YAKUPOĞLU